

Vidéken lakó kereskedők s magányzók,

kik árucikkeket pesti kereskedőknél, iparosoknál, vagy gyárosoknál megrendelni kívánnak ezt az alulírt intézet által, mely efféle bizományi ügyeket csekély költségű mellett elvállal, gyorsan s pontosan készíthetők.

Az országosan engedélyezett ügynökségi iroda, Pest, városház-utca 1-ső szám alatt.

772 (2-3)

Elévült köhögések minden nemei ellen,

továbbá: mellfájdalmak, évekig tartó rekedtség, torok-bántalma s a tüdő elnyálkásodása ellen; a több orvosi tekintély által megpróbat

FEHER MELLSZÖRP

oly szer, mely mindenkor, s pedig számos esetben anélkül, hogy annak alkalmazása által a legkielegítőbb eredmények ne értek volna el, a leghathatóságnak bizonyult be. Ezen szörp első használata után feltűnőleg jótékonyan hat, s különösen gőres és számarburat ellen a legbiztosabb óvszer; a szivós s megaludt turha kiköpését előmozdítja, a torokban az ingeret csillapítja, s a legrovidebb idő alatt eltávolítja a legmakacsabb s gonosz aszkor-köhögést s a vérhányást.

Árak a cs. kir. ausztriai államokra nézve:

1 üveg ára 4 ft., 1/2 üveg 2 ft., 1/4 üveg 1 ft. ezüstben, vagy annak értékeben. Postai küldéssel üvegenként 20 krral több.

Mayer G. A. W. Breslauban.

Kapható PESTEN: Török József gyógyszerésznél király-utca 7. sz., és Jezowitz M. gyógyszerésznél. BUDÁN: Bakacs L. udvari gyógyszerésznél. 747 (3-9)

Csak 1 forint

Mailand városa által biztosított

18 millió frank kölcsön-sorshuzása

1864-ik évi október 1-én.

Ezen kölcsön-sorsjegyek eladása minden államban törvényesen meg van engedve. A kölcsön fönyereményei: 25-ször 100.000 frank, 10-szer 50.000, 5-ször 70.000, 5-ször 60.000, 10-szer 50.000, 5-ször 45.000, 10-szer 40.000, 10-szer 10.000, 10-szer 5000, 5-ször 4000, 10-szer 3000, 1655-ször 1000, 10-szer 600, 180-szor 500, 290-szor 400, 315-ször 300, — továbbá kisebb nyereseményekben: 250, 200, 150, 100, 60, 50, 40, 48, 47, 46 stb. frank. — A kötelezvények mindgyikének legalább is 46 frankot kell nyernie. Évenként négy huzás történik, s pedig január 1-én, április 1-én, július 1-én, október 1-én. A fennérintett huzásokra eredeti sorsjegyek a legelsőbb árcét ajánlatnak.

Egy sorsjegy ára az első októberi sorshuzásra 1 ft., 12 sorsjegy 10 ft. Játéktervek és sorshuzási lajstromok bérmentve s ingyért szolgáltatnak ki. Legkisebb mérvény megrendelések a pénzüsszeg beklüde mellett pontosan teljesíttetnek. — Ebbeli levelezéseket elfogad SCHRIMPF JÁNOS bankár mainai Frankfurtban. 769 (2-5)

Csak 1 forint

GRIMAULT és TÁRSA

gyógyszerészek

növény-matico-injectiója s matico-tokocskái

Párisban, 7, rue de la Feuillade.

Ezen legújabb gyógyító szer, mely a gonorrhoeák gyors és sikeres gyógyítására, anélkül, hogy stricturákat, vagy a belső részekben gyuladásokat okozna, a matico-perui fásleveléből van készíve. Dr. Ricord s a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyító-szer feltalálástott, minden egyéb ilyenü szeret mellőzött. A belvétel a betegség közvetlen kezdővételét alkalmasítatja, a tokocskák minden rögzött s elvált esetekben, melyek a copahi s kubebamag s más egyéb érces alapokra készített belvételre távozni nem akartak, vértetnek használatba. — Raktárak: Németország nevezetese városai minden gyógyszerészárban.

Magyarországra nézve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 656 (9-24)

Kiseb s nagyobb birtokok,

házak, üzletek, gyárak és bányák,

el- és bérbeadás, vagy becsérelés végett előjegyezve vannak

az országosan engedélyezett ügynökségi irodában,

Pest, városház-utca 1. sz. a. 773 (2-3)

A PATKÁNYOK ÉS EGEREK

biztos és gyors kiirtása

egy csész. kir. kizár. szabadalm. irtószer által. — Gyertya-alakban 1 darab ára 50 kr.

Valódi minőségben kapható

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, a király-utczában 7-ik szám alatt, — Pozsonyban: Scherz F., — Keszthelyen: Wüsch F. 702 (8-11)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztav. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Wigand György könyvárusnál Lipcsében jelent meg, s Magyarhonban minden hiteles könyvárusnál kapható:

JÉZUS ÉLETE.

Irta

Benan Ernő.

Kis 8-rét. (399 lap.)

Borítékba fűzve ára 1 forint 50 krajczár ausztr. érték.

A dors-máj-olaj használata fölösleges!

GRIMAULT és TÁRSA

gyógyszerészek

jódtartalmu retek-szörpje

Párisban, 7, rue de la Feuillade.

A párisi kórházak leghirnevöseb orvosai bizonyítványai által az e szörp fölötti vélemények több egyetem által igazolottnak s megpróbatottnak; e szörp, a dors-májolaj helyett — melyet jóval felülmul — a legnagyobb eredménnyel használtatik. Meggyógyítja a bőrbetegségeket, skrofulákat, vér-vizibetegségeket, sápadtságot s a bőr bégádságát, az ótvágy-bánt, s erősbíti vértisztítás által a szerveket. Egy szóval: e szörp a leghathatós vértisztító szer. A beleket s gyomrot — mint ez közönségesen a hamuszir s vas-iblagnál történni szokott — soha meg nem rohanja; kis gyermekeknek is, kik mirigy-bántalmakban szenvednek, a legkiválóbb eredménnyel használható. Dr. Cazenave, a „S. Louis” kórház orvosa Párisban, e szörpöt különösen bőrbetegségeknél ajánlja. — Raktárak: Németország nevezetese városai minden gyógyszerészárban.

Magyarországra nézve a főraktár létezik Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz. a. 654 (9-24)

Fontos földbirtokosokra nézve!

Mindenemü gabona, bor, dohány és egyéb termények bevásárlását s eladását közzvetíti

az orsz. enged. ügynökségi iroda, Pest, városház-utca 1. sz. a.

Eladási mustrák elvátatnak. 771 (2-9)

POPP J. G., gyakorlati fogorvos,

cs. k. osztr. szab. és első amerikai s angol kiz. szabad.

ANATHERIN-SZÁJVIZE

Bécsben, ezélt Tuchauben 557. sz.,

most: Stadt, Bognergasse 2-dik szám alatt,

a takarékpénztár átellenében.

Egy üvege ára 1 ft. 40 kr., — göngyölés 20 kr.

Kapható Pest városa minden gyógyszerészárban, valamint minden illatszert-kereskedésben.

Cs. kir. legfelsőbb szab.

fogpasta.

Ára 1 ft. 22 kr.

FOG-ÓLOM.

Az odvas-fogak saját ölmözására. — Ára 2 ft. 10 kr.

Növényi fogpor.

Papirtokban. — Ára 63 krajczár ausztr. érték.

Mint hogy szájjavim évek hosszú során a fogak-s szájrészekre nézve is mint legkittünbőb épségben tartó szernek bizonyult be, s mint toillette-tárgy a magas s legmagas uraságok által egyiránt használtatik, nevezetesen pedig nagy tekintélyű orvos, egyéniségek részéről számtalan bizonyítványok által — e szernek jelszója igazolottnak, s tekintve, hogy Anatherin-szájjavim az utolsó nagy világkiállításon is kitüntettet, s Angolországban kir. nagybritanniai szabadalommal látatott el, — s a hamisítások ellen védeve lön, s Amerikában is hasonló kitüntetés s rendkívüli kedveltségben részesítettet, s a biradalom több előkelő hírlapi levelezések által megismertettet, — annál fogva annak további dícséretét fölöslegesnek tartom.

Kaphatók PESTEN: Török J. gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz. — Unschuld Ede úrnál váci-utczában, — Scholz gyógyszerész úrnál a „szent háromság”-hoz, — Leykauf testvér úrnál, — Thalmeyer és társa, — Lueff M. és Oszvald úrnál. — BUDÁN: Bakacs Sándor udvari gyógyszerész — és Ráth gyógyszerész úrnál. 486 (9-14)

Két kert-telek

a Hermina mezején,

hat és kilencz holdjával, szabad kézből eladandó. — E tárgybani bővebb értesítést ad e lap kiadó hivatala Pesten, egyetem-utca 4 ik szám alatt.

Pest, szeptember 18-án 1864.

Előzetési föltételek 1864-dik évre: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasáboztótt petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri iktatásnál 10 krra; háromsor- vagy többszöri iktatásnál csak 7 krra számítatik. — Kalföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogad. Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollin és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oppelk Alajos, — és Pesten: a ker-tész-gazdasági ügynökség is. József, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

A magyar gazdasszonyok egyesülete.

Az 1861-i év mozgalmasabb napjainak egyik legszebb emléke a magyar gazdasszonyok egyesülete, mely eleinte határozottan kifejezett czél nélkül ingadozott, néhány év alatt oly szilárdul megalakult testületté nőtt ki magát, hogy most már a közfigyelmet és tiszteletet méltán veszi igénybe.

Magas hivatásukat felfogó magyar nők alakultak egy nagy társulattá, melynek feladata: anyagi és erkölcsi eszközökkel és szép példájokkal honleányi, női és házi-asszonyi tekintetben hatni, buzdítani és gyámolítani mindazon körökben, melyek a férfi működés és a közintézkedés határán kívül esnek. E végből a gazdasszonyi ipar emelésére időszakonként kiállításokat rendez; szegény árva leányokat gyámolít és neveltet s most a cselédképző intézetekre is kiterjeszti figyelmét, s a mi egyik legnemesebb hivatása, a rendelkezésére álló összegekkel, melyek évről évre tetemesebbek, a szerencsétleneket, ügyefogyottakat és elhagyottakat segítézi.

Mióta ez egyesület 1862-ben hatósági jóváhagyást nyert, azóta meg erősített alapszabályokkal és meghatározott szervezettel is bír, s az évi közgyűlésen kívül az ország fővárosában rendes havi üléseket tart. Vannak alapító, igazgató és rendes tagjai. Mindjárt az első közgyűlés pártfogóul választá gróf Zichy Pál Ferencz, ki most is az intézet élén áll. Az egyesület elnöke, ki egyszersmind annak éltető lelke s ügyvezetője, Damjanich Jánosné, ki mellé évenként két alelnök, egy pénztárnok s jegyző, s husz választmányi tag választatik.

Az egyesület időnkinti működéséről szakadatlanul tudósítják a közönsé-

DAMJANICH JÁNOSNÉ.

inség áldozatait gyámolítja s megmenté: de mi ez okmányban egyuttal a gazdasszonyi egyesület tevékenységének látjuk legtiszteltreméltóbb adatait s felhasználjuk az alkalmat, hogy az egyesület iránti tiszteletünket s elismerésünket nyíltan kifejezzük. A társulat összes tagjai iránti hódolatunkat legillőbben veljük bemutatni az által, hogy nagy hangzást szavakot ment, egyszerű, de annál tisztább és komoly elismerésünket az egyesület legnagyobb érdemékel bíró, buzgó elnöke Damjanich Jánosné arczképével díszítjük. Leghőbb ohajtásunk, hogy ezen nemes törekvésű társulat áldásos működésének még soká lehessünk hirdetői!

Ama „Nyílt köszönet” pedig, melyet a magyar gazdasszonyok egyesülete e napokban a magyar közönséghez intézett, s mely nézetünk szerint legszebben jellemzi magának az egyesületnek emberbaráti nemes tevékenységét, követezőleg hangzik:

„A végzetesű országos csapás, mely a mult év szomorú emlékeztető aszálya által hazánkban különben legdusabb részre nehezedett, s végsőjéggel fenyegette fajunk magvát, hála — az emberek és népek sorsát intéző gondviselésnek, — elvonult vidékeinkről, elvonult úgy, hogy bár fájó nyomai alatt még sokáig nyöghetünk, s bár sokáig kell a magyar gazdnak turni a föld hantjait, hogy pótolva lássa azt, mit egy év lefolyása alatt az idő mirigye elpusztított, — de vesztéséről, melyet természet helyrehozhatlanak mutatna, és sebekről, melyeket az idő begyógyíthatlanok bizonyítva, nem panaszkodhatunk.

Nagy megkísértést küldte reánk az ég, nehéz és szomorú próbák alá fogta családunk minden rétegét, hogy bizonyítva legyen, miként ha a társadalmi élet egyes kérdései felett, vagy az érdekek elütő értelmezése körül szétválunk véleményben, tettben, — de ott, ho

embertársaink legszebb ügye az élet forog szobán, hol nemzeti létünk jövője lesz a megtámasztás czélpontjain kitűzve, szóval, hol az emésztő bajt csak a szeretet gyógyíthatja, — ott az irás parabolájának vesszényalábjá vagyunk, szoros an egymásba fűzve, elválaszthatlanul egymáshoz fogózkodva.

Nincs osztály, nincs érdek, nincs család e hazában, mely az 1868-ki év könyörtelensége alatt egy vagy más tekintetben nem szenved, és mégis mi jól esik bevallanunk, hogy nincs osztály, nincs érdek, nincs ház, sőt tán hiányzanak egyesek is, kik a vész válságos óráiban készséggel és önként ne hozták volna önmaguktól megvont áldozataikat azok segítésére, kiknél a baj nagyobb, s kiknél az elhullás fédelme közelebb volt. Nagyon és gazdagok kerek összegekben, jelentékeny természeti adományokban, — a kisebbek és szegényebbek összebb vont háztartásuk megtakarításai siettek csesdesíteni a fájdalom jajait, enyhíteni az éhezés kínainak éles gyötrelmeit.

Nem hiányzott senki, kit közvetve vagy közvetlenül ott ne láttunk volna az oltárnál, hol a szeretet mint aiamizmaszedő állott, s reszkető kezeit sokszor, sőt többnyire olyanok adományainak elfogadására is nyújtja, kik egyik szemökben testvéreik keserű nyomorát siratják, s a másikban saját nélkülözések aggodalmait el nem rejthetett könyűit csillogtatják.

Az önmegadózatásnak meghatóbb, ragyogóbb tényeit alig fedezhetnők fel a közel és régi multban, és oltalmazza meg Isten nemzetünket attól, hogy alkalma legyen valaha még a mi teteteinkre, mint hasonlati példára hivatkozni.

A földművelő földje szegény természetével, a kereskedő fáradsága gyümölcsével áldozott; az iparos tüjét, olóját, a napzámos fejszét, kapját foglalkoztatá az éhezők javára, az író tollával, a művész ecsetje vagy vésztűjével, a színes előadásával állott be önként, szótlanul ama népes zászlóaljba, melynek láthatlan, s ép azért a legveszélyesebb ellenség ellen kelle küzdenie; — a pap imádkozott a megholtakért, s imádsága díját adta a konyháknak, mely a mindennapi kenyert dagasztá a megmentendő élek számára; — ki tudná felszámolni azon agastyányaink számát, kik öregségük tehetlen napjaira tartogatott összegekkel tevék le a segélyezés perselyébe, — s innét, bár vagyonilag szegényen, de öntudatlan oly gazdagon és nyugodtan távoztak megvont nyomorúságukat folytatni; — vagy hivatkozunk kiskoru gyermekeinkre, kik multság, sőt játék s könnyebben nélkülözhető ruhapénzöket hozták el, mint a szeretet ösztönserű adóját.

Mely nemzetben az önfentartásnak nemcsak ösztöne, de kivitelis ereje, szívós kitartása, hol kell, öntagadása, lemondása és áldozatkészsége ily begyőzött, ily átalános: az ki lehet ugyan téve csapásoknak, részeiben szenvedhet nagyserű károkat is, de elveszni a földszínéről, hogy ott csak neve maradjon emlékül, nem fog soha!

És midőn a reánk részvételt tekintő külföld látta az elszánt küzdelmet, melyet kétségbejött helyzetünkben is derült homlokak, panasz és jagatás nélkül, csüggedetlenül folytatunk, sietett nyújtani segítő kezét, mintegy sugva, ne csüggedjétek, a ki maga magán segít, azon az Isten is segít.

És úgy lőn; csapás tombolt határaink között. Az inség kiméletlenül s kérlelhetlen mostoha-sággal telepedett meg házaikon belül és kívül; — de a tudat, hogy a veszély közös, hogy az nemzeti, — pusztításai elé oly védbástyát emelt, hogy súlyos, de kettőzött szorgalom által majd elfordítható megszegényedésen kívül tetemes élet-áldozatokat nem sirathatunk.

Alföldünknek nincs fatermése, de a lefolyt tél a legzordonabb hideggel látogató viskóit, melyeknek fűtlen sárfalal közé éhező csontvázak menekültek. Midőn a fagy, alábbzállás helyett éjrele magasabban fokozódott, a felzavart aggodalom eleve irtóztott az áldozatok sokaságától, melyet szenvedő szerencsétleneink részéről a nem-sokára jelezni fognak. — Istenek hála, ez nem történt meg, mert a szeretet, lételünk ez őrszelleme talált módot arra is, hogy az inség krónikája az éhező megfagyottak rovátát üresen hagyja.

A tél zordonához társultak az elcsigázott test egyéb bajai is, — a súly, a lázak stb. — de bár e betegségek néhol több áldozatot ragadtak el inségeseink sorából, — ám ezért a legnagyobb részt azok képezik, kik attól megóvtattak, vagy kik abból kimentettek.

Szóval, a lefolyt téli és tavaszi hónapok alatt

feladatunk volt nemcsak az éhség elűzésére eledléről gondoskodni, de arról is, hogy a fázás miatt szenvedő meleg szobát, s az elruhátlanodott elegendő ruházatot nyerjen.

Most, a nehéz tusa utóhatásai alatt egyik legszebb kötelességünknek vélünk megfelelni, midőn elismerő szíves köszönetünket fejezzük ki azon nemesszívű hazafiak, hők keblű honleányok iránt, kik most egy éve kibocsátott bizalmas felhívásunk szavait megértve, áldozatkészségükkel törekvésüknek oly sikert biztosítottak, hogy a különféle helyeken mutatkozott inség enyhítésére közkönyhák által 19,147 ft. 22 krt. s készpénzben az inséges helységek közti kiosztásra 40,002 ftot fordíthatunk.

Az természetes, hogy egyletünk caskély tag-számát a viszontagságok által követelt áldozatok ily nagysága túlhaladja; nekünk csak akaratunk, vállalkozási elszánt kitartásunk volt küzdeni a válság ellen, s buzdítani, ösztönözni mindenkit e nemes kötelességre; a kivított erkölcsi diadal magát a haza polgárai és polgárnői összeségét illeti; mi csak kezdeményezők, csüggedni nem tudó kezelők voltunk; — az áldozatok sok és nagy halmazza azon millió: kezeiből került ki, kik e szóban: nemzet, találják legméltóbb megnevezésüket.

Köszönjük ismételve, és ösztöniz a haza és szenvedőink nevében a nemzet minden rendje és osztályának, hogy a szív nemes sugalmát követve velünk társultak, hogy buzgóságukat gyümölcsözővé tették.

Édes meglepéddel ismerjük el és valljuk be, hogy hozzájuk intéztél szavunk nem volt a pusztában elhangzott szó; — termékeny földbe esett mag lett annak minden betűje, mely csirájában inséget szün etett meg, s mely gyümölcsében egyetértést, szeretetet fejleszt, s nemzeti jóllétét ápol.

Köszönjük hölgyeinknek a nálunk ekkorig szokatlan erőfeszítéseket, az erkölcsi és anyagi áldozatokat. A haza leend ezéért hálás, s történelmünk, ha fájdalommal is, de mindig emelkedett önértellett mutat a lapra, midőn az előkelő urnó egy árusné, vagy főzőné fáradsót szerepére vállalkozott, beült a bazárnak nevezett hideg boltba, vagy főzőkanállal kezében forgóldott a fűtős konyhában, hogy segélyt szedegessen annak, kit insége kiélt küszöbén belül éhhalálra kárhoztatt, — s hogy meleg étellel enyhítse fájdalmát annak, kit nyomorúsága a jónak már tán képezetlétől is megfosztott.

Midőn hitánk és elismerésünk e szavait mindenki irányában ismételjük, nem nyomhatjuk el keblünk amaz ösztöne, igaz óhaját, hogy ótal-mazza meg isten népünket a nyomorúság ily ke-mény iskolájától mindenkorra!

A Magyar Gazdaszorgók Egyesülete.

A vakmerő.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Néhány év mult el ez idő óta; a „névtelenek“ társulata feloszlott, vagy más alakot öltött. Katalin megölette férjét a czárt, s maga tette fel a koronát fejére.

Sokan azt mondják, hogy ő ölette meg, sokan védelmezik. Mondják, hogy tudott felőle, de nem akadályozhatta meg. Mondják, hogy kényszerítve volt rá s nagy lelki küzdelmébe került, hogy elnézze, mint készíttik férje számára a mérget. Mondják, hogy jól tette: úgy kellett a czárnak, gonosz ember volt, megérdemelte. Azt is mondják, hogy nem igaz, nem ölte meg Péter czárt senki, meghalt heves gyomorgyuladásban: sok pálinkát ivott. Ez utóbbit épen a halhatatlan Voltaire mondja ekkép.

Akárhogyan történt, Péter czár el volt temetve, és Katalin czárnő akkor látta át, hogy a meghalt férj azon halottak közé tartozik, kik nagyon nyugtalan alvók: föl-fölkelnek, kezeiket kinyújtják takarójuk alul s a róluk megfélelkezettek megfogják vele; egyet-egyét fordulnak a sírban s olyankor az egész föld megmozdul az idefenn levők lábai alatt.

A sok ellenmondó hír között egy volt, melyet legnehezebb volt elálatni, melyet

legörömbösebb hitt a nép, s melyet az emlékeztől letörölni annyi vérbe került; ez a hír az volt, hogy — Péter czár se magától, se más kezétől nem halt meg, hanem most is él, helyette egy hozzá arezra hasonló ragyaverte képti közkatontát mutogattak a pompás halotti szekéren Szentpétervárott; ő maga pedig ugyanazon katona köntösében kimenekült börtönéből, s visszatér még, trónját elfoglalni, nejét meghódítani, ellenségeit lenyakazni.

Őt ál-Péter czár támadt elő egymás után a nagy orosz birodalom távol tartományai-ban; egyik a másik után jött azzal a jelszóval, hogy „boszú a hitszegőkre!“ Fellázított majd Északon, majd Délen egy tartományt; hadsereget gyűjtött, városokat foglalt, hivatalnokokat kergetett el s ujakat tett helyeikbe; mindegyik ellen hadat kelle küldeni, s ha egy le volt verve s kiüzve a jeges pusztákba, vagy elfogva s a legelső fára felakasztva, nagy a tulsó oldalon jött a másik Péter czár; az is újra lázított, sereget gyűjtött, és riasztotta az udvart multságai kö-zepett; s az így ment folyvást, folyvást: a megölt férj eltemethetetlen maradt, ma itt elásták a földre, holnap száz mérfölddel odább újra föltámadt és kiáltotta: még élek! — ott is megölték; — ismét kidugta fejét a föld alól: „mégis élek!“ — Száz élete volt!

Mikor már őt ál-Péter elment azon az uton, melyen az igazít elküldték: támad egy hatodik; ez volt a legretentőbb, a legme-részebb valamennyi között, kinek neve örök időkre be lesz írva az orosz nép krónikáiba, iszonyu tanulságúul azoknak, — a kik soha sem szeretnek tanulni.

E név Pugacseff Jamelján.

Közönséges domnelléki kozáknak születt, s mint katona résztvett a porosz had-járatban, eleinte mint porosz zsoldos, később mint a czár híve. Bender ostromakor már kozák hetman volt.

Rendkívüli testi erő, sok természeti ész és találékonyság tüntették már ki akkor is, a bekövetkezett béke azonban elzárta előle a további hatolhatás utját; őt is hazaküldték a Don mellé, a leszállított hadsereg több tisztével együtt. Menjenek újra mezei munkáik után látni.

Pugacseff feje azonban már akkor egészen más eszmékkel volt tele, mint hogy nyugodalmasan hozzá fogjon a sajtkezéshez, a mitől ezeltől tíz évvel fölkeltek.

A czárnót gyűlölte — és imáda.

Gyűlölte a büszke asszonyt, kinek a minden orosz férfiak fején gazolni semmi joga nincs, és imáda a szép nőt, kinek minden joga van, az orosz férfiak szívein taposni.

Az az örjngő gondolatja támadt, hogy azt az asszonyt trónjáról lerántsa, — és aztán karjaiban fogja fel.

Volt neki kész terve hozzá.

Elment a tervével a Volga mentébe, ott laknak a rosokolnikok, az orosz uralkodó hit-eretekei, az üldözött vallás vakbuzgó hívei, kiknek apáit, nagyapáit folyvást irtotta a pallos és bitóta, — csak azért, mert nem alulról fölfele vetik magukra a keresztet, mint Moszkovában, hanem a balvállakon kezdve. Ezért érdemes, két millió mindig kész ellenséget tartani a birodalom határán belül.

A rosokolnikság mindig készen volt a lázadásra, csak ürügy és vállalkozó akadon hozzá. Pugacseff ezekkel akarta megkezdeni tervét.

Hanem korán elárulták: a rendőrség kezébe jutott, s azután elvitték a kazáni börtönbe s ott lánczavarték, hogy álmodoz-koz tovább.

Pugacseff egy éjjel azt álmodta, hogy

letörte lábáról a nehéz vasat, keresztülásta a vastag kőfalat, leugrott a legnagyobb sánczról, keresztülusztá a sánczárkot, melynek fenéke hegyes vi-karokkal volt tele, s aztán neki vágott az Ural Sorodoki laktalan pusztának, egy falat kenyér nélkül, egy jó darab ruha nélkül.

Az urali pusztá egyedüli lakosai a Jakics-kozákok: Oroszország legféltelenebb néptörzse; egyikén azoknak a határoknak, a mik csak a térképen festve léteznek, de a pusztán nem ismeri azokat senki; évről évre változik az, a mint vagy egy kozák-csapat rohan át egy télen a kirgizek földére s elégeti azok fakonyhóit; vagy egy kirgiz csorda tesz más évben hasonló szolgálót a kozáknak. Télen azért jobb a nadakozás, mert nyáron ugy is az ég alatt lakik minden ember, s nem sokat törődik a házával.

Ezek a kedves népek is a rosokolnik szek-tához tartoznak.

Épen az előtt kevéssel követték el azt a multságot, hogy az orosz udvar biztosát, Traubenberg tábornokot, ki odajött, hogy kiszabja előttük, meddig szabad nekik a Jak vizében halászni? egész hadi pereputy-jával együtt kardrahányták; s ezzel világosan bebizonyították hívék, hogy a kormány-nak semmi köze az ő csukáikhoz.

Pugacseff épen akkor menekült el a hoz-zájuk, mikor az orosz lovasok fegyverein osztoztak, s tanakodtak, hogy mit tegyenek már most odább?

(Folytatás következik.)

A gyümölcs eltartása.

Matatvány dr. Bardeoz Lajos ily czímű dolgozatából: „Az élelmi szerek eltartása.“

Általános nézetek.

A romlás csirája az élelmiszerekben, tehát a gyümölcsökben is bennfoglaltatik, több csak kivülről jövő lökésre vár, hogy életre keljen és a pusztítás művét megkezdj. Ezen lökést a levegő, vagy inkább a benne foglalt élely (oxygenium) adja meg. Ez minden létező anyag legnagyobb ellensége. Az élelen kétségkívül nem hatalmaskodhat-ik; de mihelyt kialudt az élet az anyagból, azonnal zsákmanóvá lesz állat és növény rágó fogainak. Azonban önmagára maga is tehetetlen. Tehát szövetségesre van szükségé belől és kívül.

A pusztító élely egyik belső szövetsé-gestársa a víz, mely majd minden élelmi szerben nagy mennyiségben foglaltatik. A friss hus $\frac{3}{4}$ részben vízből áll; a növényi élelmi szerekben, különösen a gyökerekben és nem gazdag gyümölcsökben nem csekélyebb a vízmennyiség. Az alma péld. több, mint 80%, a körte legalább is 80% vizet tartalmaz. A víz jelleme a mozgékony-ság, s ennél fogva örömet nyújtja kezét a külső ellenségnek a romlás művéhez, mi által a fogságból maga is kiszabadul, hogy az örökös körfolyamban megint résztvehessen, mire a természetből, mint az örökös zsidó, rendelve van.

Az élely a vízzel szövethetve sem képes a pusztítás művét végrehajtani, hanem e kettőnek még egy harmadik szövetségesre van szüksége; és ez a meleg, mely a fagypon-ton felül 30—40 R. fokig terjed. E három feltételnek, hogy valamely szerves anyag elrothadjon, egyesülve kell lennie; mert, ha csak egy is hiányzik a három közül, a más két ellenség hatalom nélküli.

Az óvszerek tehát, melyeket alkalmaz-nunk kell, hogy a szerves anyagokat s külö-nösen a gyümölcsöket az elrothadástól meg-óvjuk, nagyon egyszerűek. Összesen véve is csak annyiból állanak, hogy vagy a hőmér-séket kell a fagypon-tig leszállítani, vagy a

vízet kell eltávolítanunk, vagy a levegőt kell elzárunk. Ezek között az első mód a gyümölcsök eltartására ritkán alkalmaz-ható, minthogy nem igen vagyunk képesek, hogy a hőmérséket huzamos ideig pontosan a fagypon-ton tartjuk. Már pedig a legtöbb gyümölcsfaj oly természetű, hogy a fagy-ponton alól hőmérsékben sokat veszít jósa-gából, sőt épségéből is; a fagypon-ton felüli hőmérsék pedig, főleg ha a 3—4 fokot meg-haladja, már nem alkalmas a gyümölcs hosszabb ideig való eltartására. Ennél fogva tehát az eltartási módszereket a más két feltételre kell alapítanunk.

A szokásban levő szerek, melyeket házi asszonyaink a növényanyagok s főleg a gyü-mölcsök eltartásánál használnak, mint a cukor, méz, borszesz és eczet, oly módon működnek, mint a hus eltartásánál a só, mely a husból a benne foglalt vízmennyiség részét kihuzza. Becsinálás által a víz részben a gyümölcsökből is eltávolítatik, vagy inkább oly módon biñéseltetik meg, hogy a növényanyagok forrásánál és szét-terjedésénél részt nem vehet. Itt mindazál-tal, ha a megromlást biztosan el akarjuk hártani, nagyobb elővigyázatra van szük-ségünk, mint a beszózásnál. Sem a cukor-ban, sem az eczetben nem szabad gazdál-kodnunk. A czukrot rendszerint magában a gyümölcs levében oldjuk fel, és pedig az ol-datnak meglehetősen sürű szörpállomány-nal kell bírnia; mert maga a cukor, ha ritka oldatban tartatik, könnyen forrásba és erjedésbe megyen át; s ezen forrást és erje-dést magával a becsinált gyümölcscsel fogná közölni.

A gondos háziasszony a különféle eltar-tási módszernél a megtartó erőt még fűszere-k által igyekszik emelni, melyek már magukban véve is hatályos óvszerül szolgál-nak a rothadás ellen. A fűszerek ezen képes-ségüket az aetheres olajtartalomnak köszö-nik, mely olaj már magában véve oly hatályos megtartó erővel bír, hogy belőle rendkívül csekély mennyiség elegendő, hogy nagy mennyiségű erjedékeny anyagokat megtart-son és a megromlástól megóvjon. De a fű-szerek azon tulajdonsággal is bírnak, hogy a már megkezdődött forrást és erjedést meg-állítják. Ennél fogva a fűszerek segítségével, oly élelmi szereket, melyek már erjedésbe indultak, kevesebb veszélyvel fordíthatunk táplálkozásunkra, mint ha ezen elővigyáza-tot elmulasztjuk.

A gyümölcsöket legfőképp háromféle alakban szoktuk eltartatani: megsárvítva, becsinálva és természetes alakjukban és m-nőségükben. A természetes alakban eltartásnál nem elegendő, hogy a gyümölcsöt a szükséges elővigyázattal szedjük le a fáról, hanem az is mulhatatlan megkivántatik, hogy óvatosan szállítsuk haza. Az eltartásra szánt gyümöl-csöt tehát nem szabad zsákba rakni és sze-kéren vagy taligán szállítani: hanem gon-dosan kosarakba rakva szabad kézen kell a helyszínére vinnünk.

Ha a gyümölcs hazaszállított, alkalmas helyiségről kell gondoskodnunk, hol azt el-tartsuk. A vagyonosabbak lakásán rendszerint kedvező alkalmasosság van e célra, hol gyümölcs-kamarák vannak készítve. A gyümölcs-kamarának nem szabad északra fektünie, hanem délre vagy keletre; mert az északi lég a gyümölcsnek ártalmas. Továbbá a hideg ellen jól kell szerelve lennie; mely célra elég vastag falak, jól záró kettős-ajtó és táblával ellátott kettős-ablakok szükségesek.

A kamara minden fala mellett ászkok készítenők, melyeknek egymás felett kell fektüdnök és 20—24 hüvelyk szélességgel

birniok. Czélszerű, ha az egyes ászkok négy teljesen vízszintesen, hanem olyképfeksznek, hogy első részök három hüvelykkel alább essék, mint falfelüli részök, hogy a gyümöl-csök első tekintetre szemünkbe tűnjenek. Ez esetben az ászkok első része két hüvelyk szélességű párkánnyal látandó el, mi arra szolgál, hogy a gyümölcsök lehullását meg-akadályozza.

A deszkára egy hüvelyk vastagságban száraz, minden kellemetlen szag nélküli mo-hát, finom homokot, kiszáritott bodzavirágot, vagy jó szalmát lehet rakni, de mindezek-nek teljesen száraznak kell lenniök.

Ha a gyümölcs-kamara nincs kelölég védve a hideg ellen, és attól lehet tartani, hogy a hideg a gyümölcsöket megcsipi, azon esetben czélszerű fűtésről kell gondoskod-nunk, s arra különösen vigyáznunk, hogy a hőmér-éket 5—6 R. foknál magasabba ne vigyük; mert a meleg a gyümölcs tartóssá-gát csökkenti. Tehát inkább gyakrabban kell tüzelniük, mint egyszerre nagyon be-fűtönnök.

Ily esetben egy hévmérő nagy könnyebb-ségünkre és biztosításunkra szolgál. Ezt azonban azon falra kell akasztanunk, mely a hidegnek leginkább ki van téve. Ezáltal azon helyzetbe jutunk, hogy mind a fagy-pont közeledését észrevehetjük, mind pedig a meleg fokait tetszésünk szerint szabályoz-hatjuk.

Ki nincs azon helyzetben, hogy gyümölcs-kamara felett rendelkezék, az a pinceszé-rajka be eltartandó gyümölcsét. Itt a pincebe minéműtsége nagy befolyás gyakorol a gyü-mölcse. Ha a pince dohos, nagyon meleg, penészedést okoz, nedves: akkor a benne levő gyümölcs nemcsak hogy könnyen rothad, hanem jó ízéből is sokat veszít. Minél alkalmasabb a pince a bortartásra, annál czélszerűbb a gyümölcs eltartására is.

Mielőtt a gyümölcs ászkora rakatnék, szükséges, hogy néhány héten át szellős szobában vagy ennek hiányában a padláson kiterítve heverjen. Ez egyrészt azon okból czélszerű, hogy a gyümölcs kissé szikkadjon; másrészt meg azon okból, hogy a rothadás-nak indult példányok megismerhetők legyenek, melyek kiválogatandók. Azonban a sok ideig tartó hevertetés sem volna czélsz-rű; mert ez által a gyümölcs mind nedvéből sokat vesztené, mind pedig hamar ászkó-értté válnék.

Az ily módoni eltartásnál a földolog min-dig az marad, hogy a gyümölcsöt időről időre megvizsgáljuk s közöle a törődötté-ket vagy rothadásnak indultakat kiválogas-suk; mert ezek különben az egészségeseket is megromtanák.

A gyümölcsöt földalatti veremben is el lehet tartani, olyformán, mint a burgonyát. E célra a verem árnyékos helyen, agyagos földben ásandó. Nagysága 7 láb mélység mellett tetszés szerinti lehet. A hosszadad négysszög legezlszerűbb alak. Ha a verem meg van ásva, falai megegyentendők, megcsimantandók és miután kellőképp kiszá-radt, mind a fenék, mind az oldalak zsupp-al és diófalevéllel gondosan kibélelendők. El-tartásra kizárólag egészséges és ép gyümölcs választandó, mely között még foltosak sem lehetnek. A gyümölcs száraz időben és szá-raz állapotban óvatosan rakatik verembe és ez annyira megtöltetik, hogy csak egy láb-nyi üres tér maradjon hátra. Miután a vé-remben levő gyümölcs több napon át kí-gözölni hagyatott, reá száraz szalma és ha nagy hidegtől van okunk tartani, ezenkívül még falomb rakatik. A verem felett az eső elhárítására szalmafedélnek kell állnia. Más-sok meg földdel fedik be a vermet és a han-tot gualaalakban hegyezik be, mint a bur-

gonyavermeknél szokás, hogy az esővíz lefolyhasson, melyet egyébiránt még különös csatornák által kell a veremről elvezetnünk. Ily vermekben a gyümölcs igen jól eláll és jó ízű marad.

Minden az alma és körte eltartására vonatkozó módszerek között egy sem ajánlható inkább, mint a következő. A gyümölcs a fáról akkor szedendő le, midőn már le kezd hullni, tehát midőn épen meg van érve. A beszállításnál nem szabad szekeret vagy taligát használnunk, hanem a gyümölcsöt ovatosan kosarakba rakva szabad kézen kell behordanunk és minden surlódástól vagy erős rázkódtatástól gondosan megőriznünk. Otthon a gyümölcs gondosan kiválogatandó, és minden megsérült, feregette vagy rothadni készülő példány valami más célra használandó. Az ily módon leszedett, betakarított és kiválogatott gyümölcskaunarában szénával vagy gyékénnyel betakarandó s így három négy napig hagyandó. Ezen idő elteltével a sérült vagy hibás darabok megint kiválogatandók, a többiek pedig egyenként gondosan megtörtöltetnek. — A gyümölcsöt ezután, és pedig a finomabbat egyenként, és pedig a vékony fehér itatós papirosba göngyöltjük, és ládába, mosott, teljesen száraz és szitálás által a kövecsektől megszabadított homok közé rétegenként oly módon rakjuk be, hogy egyik gyümölcs a másikat ne érintse. A ládák szellős, száraz és hűs helyre teendők, de mégis olyanra, hol fagytól nem lehet tartani. Az ily módon elrett gyümölcs a következő év július hónapjáig nagyon jól eláll és ízéből jóságából semmit sem veszít.

A francia Chevet a gyümölcsök eltartására egy módszert gondolt ki, mely számos kísérlet után igen czélszerűnek bizonyult. Ez abból áll, hogy a gyümölcsök egy réteg oltott mésszel (száraz mésszhydrát) borítottak be, mely előbb szitán átbotcsátatott és a lég hozzájárulását megóvotta. E végre a gyümölcsök alkalmas edénybe rétegenként oly módon rakatnak be, hogy mindenik réteg, a gyümölcs előtt képest vastagabb vagy vékonyabb oltott mésszettel választassék el a másiktól. Az edény szája nem dugóval záratik el, hanem mésszhydrát rétegre borítottak reá, mely két hüvelyk vastagsággal bír, oly módon, hogy a mésszréteg az edény száját minden oldalról körülvegye és elzárja. Ily módon Chevet urnak az „Annales de flore et de pomme” szerint sikerült szőlőt egész ujig eltartani. Az egyes szőlőretek között levő mésszréteg csak kevés vonal vastagságu volt. Ha ezen eredmény csakugyan ilyenek fog bebizonyosulni, kétséget sem szenved, hogy az említett eltartási módszer egyszerűsége és olcsósága által, mind a háztartásnál, mind az ipar terén nagyon el fog terjedni és nagy hasznunkra fog lenni.

Finom gyümölcsöket, melyeknek eltartása munkát és költséget jutalmaz, következő módon lehet igen jól eltartani. A gyümölcs érett korában, száraz időben szedik le a fáról és minden sérüléstől gondosan megőrzik. Minden egyes darab, a netán rajta levő nedvességtől ovatosan megtörtöltetik, és gyapotba ügyesen begöngyöltetik. Hogy a gyapotburok a gyümölcstől le ne essék és le ne bomolják, azt czélnál megerősítjük, de oly gyengéden, hogy a gyümölcs a czérnaszorítás által meg ne sérüljön. Az egyes begöngyölt gyümölcsök ezután czérnaszál segítségével olvadt viaszba mártatnak. A viasz azonban ne legyen forró, hanem csak annyira meleg, hogy folyó állapotban megtartható legyen. A viaszréteg a gyümölcs gyapotborítékán csakhamar megkeményedik és a gyümölcsöt a küllég befolyásától

elzárja. Ezután a czérnaszál, melynélfogva a gyümölcsöt viaszba mártottuk, lementetik, és a gyümölcsök gyapot vagy más száraz és ruganyos anyag között ládába jól bepakoltatnak. E czélra kisszerű ládák használhatók, melyek aztán hűs helyen tartandók. Ily módon még a finom őszi barackok is sokáig eltarthatók. Ezen eltartásnak azon előnye is van, hogy egyes gyümölcsökön bármikor meg lehet vizsgálni, vajjon az egész láda tartható-e még tovább is kár nélkül, vagy pedig annak tartalma elhasználandó.

A magyar orvosoknak a természetvizsgálóknak tavaly Pesten tartott gyűlése — a kilenczedik — az ez idei gyűlés helyül Maros-Vásárhelyt tűzte ki. E mintegy 10,000 lakost számláló magyar város a bérczes Erdély keleti részén esik a Maros völgyében — Pesttől számítva Nagy-Vár közél a fele utja. Sokan hitték, hogy gőzkocsi s gőzhajó által elkényeztetett korunkban csak kevesen fognak ily hosszadalmas fűrészt utazásra vállalkozni. De csalódtak. A vágy, a kedves Erdélyvel közelebb megismerkedni, a rendezőknek közzétett gondos intézkedései, az utba eső városok vendégszerető ajánlkozásai sokakban legyőzték a habozást, úgy hogy 498 — tehát mintegy 60-nal több részvevő jelent meg, mint tavaly Pesten. E szám minden várakozást felülmúlt.

Nagy-Várdon s Kolozsvárt intézkedtek, hogy az utazási költség s kényelmetlenség lehetőleg kis mértékre szoríttassék. E két város versenyezett egymással az előzékenységben, s barátságosan szállással el falai között az átutazókat. Még a kisebb városok is, mint *Elesd* meg *Torda*, siettek kimutatni részvevőket: amott a gyógyszerész lakában találtak az utasok szives fogadást s enyhülést, ez utóbbi pedig szives készséggel szállította fel a gyűlés tagjait, hogy visszatérőkben állapotjanak meg ott és szemléljék meg a környeztet nevezetességeit: a tordai hasadékat meg

nyulni, kétséget sem szenved, hogy az említett eltartási módszer egyszerűsége és olcsósága által, mind a háztartásnál, mind az ipar terén nagyon el fog terjedni és nagy hasznunkra fog lenni.

boltozatot nélkülöznek s 2000 hordónak adnak helyet.

Ezen pince hajdan a Rákóczyaké volt, kik e határon jelentékeny terjedelmű szőlőket is bírtak, melyeknek nagy része adományozás útján a s-pataki ref. főtanoda birtokába jutott.

A városotól délkeletnek távolosra vadregényes völgyben csak félórai távolságra fekszik az erdőbényei fűrdő, sikeres gyógyhatású bűdösköves vízzel, a vendégek ellátási és szórakozási igényeinek évről évre jobban megfelelő kényelemmel, s elég jó tulajdonokkal arra nézve, hogy mind keresetesebbé váljék.

Még egy visszapillantás a maros-vásárhelyi gyűlésre.

Üdvös gondolat volt, hogy azok, a kik az országban szétszórva közös vagy egymással érintkező életpályákon haladnak, időnkint a haza majd egyik majd másik városában egybegyűlve, egymással közelebből megismerkedjenek, időközben tett tapasztalataikat egymással közöljék, eszméiket kicseréljék, közös ügyök előmozdítására törekvéseikben egyesüljenek. Ily czélból gyűlések össze a magyar orvosok és természetvizsgálók évenként egyszer, a haza különböző vidékén. E vándergyűlések nemcsak a kölcsönös érintkezésre, hanem arra is módot s alkalmat szolgáltatnak a pályatársaknak, hogy a haza különböző tájainál színről színről, alaposabban megismerkedjenek.

Ezzel pedig egyrészt a tudomány s különösen a honismeret gyarapodik, másrészt az illető helyen megfogamzik, fokozódik a pezsgőbb szellemi élet iránti érdeklődés. Ha a tudomány azt akarja, hogy fölkeressék, elébb magának kell fölkeresnie az embereket s magát megkedveltetni.

A maros-vásárhelyi kirándulásból: A nyárad-szeredai reggeli állomás (aug. 28-án).

a sóaknát. A Nagy-Várdon idők aug. 23-án a püspöki fűrdőbe voltak hivatalosak, s hol nagymélt. Szaniszló, nagy-váradi püspök fényes lakomát adott tisztelőkre, melyen azonban betegeskedése miatt ő maga személyesen meg nem jelent.

Ekként utjokban mindenütt a barátság és érdeklődés nyilatkozataival találkozára érkeztek a vándorok Maros-Vásárhelyre. A főcsapat aug. 26-án délután ért oda, s ekkor történt az ünnepélyes fogadtatás. A lovas, zászlós ifjaktól kísért városi küldöttség eléjük ment s a találkozás helyén a város főbírája *Fekete József*, utána pedig *Szabó József*, kolozsvári igazgató tanár s e gyűlés alelnöke üdvözölte őket.

Több ízben szólottak már lapjaink a gyűlés egyes szakulésainak tárgyairól s a mi tudományos eredmények innen kikerültek, azt bizonyosan meg ezután fogják az egyes szakfűriak, a közönség számára feldolgozottan közüldözésre juttatni. Itt csupán a gyűlés külső alakjával s az összejövetel és kirándulások kiváló pontjainak foglalkozunk, hogy e szép napok emlékét legalább főbb vonásaiban fentartassuk. Nem ismételnék többé,

tilleg székelyfira büszke volt Székelyország. És vele együtt sokan voltak a kitüntetőbb figyelem tárgyai: de ki győm mindazok nevét ide írni, kiknek arczára itt önézzettel nézhetett a magyar? Sokan voltunk, kik régőhajított ismeretségek örömevel kerestük fel szállásainkat.

Reggelre a város ünnepies arcot öltött. A családost még nevelte az, hogy mindenki a várhegyen magasló ref. egyház felé tartott, mely már 9 órakor tömve volt a hallgatók mindennemű és rangu tömegével.

A papi szószék el volt fátvolyozva; előtte zöld tribune a szónokok számára; az orgonakarban hölgyek koszorúja, az egyház hajója előrése a tagok számára elzárva s közből emelvény az elnök és jegyzők részére, melyen id. gróf Teleki Domokos, dr. Szabó József és Knöpfler urak, mint titkárok, foglaltak helyet.

Először is az elnökgróf emelt szót. Erre a városi főbíró, *Fekete József* ur elfogadója következett.

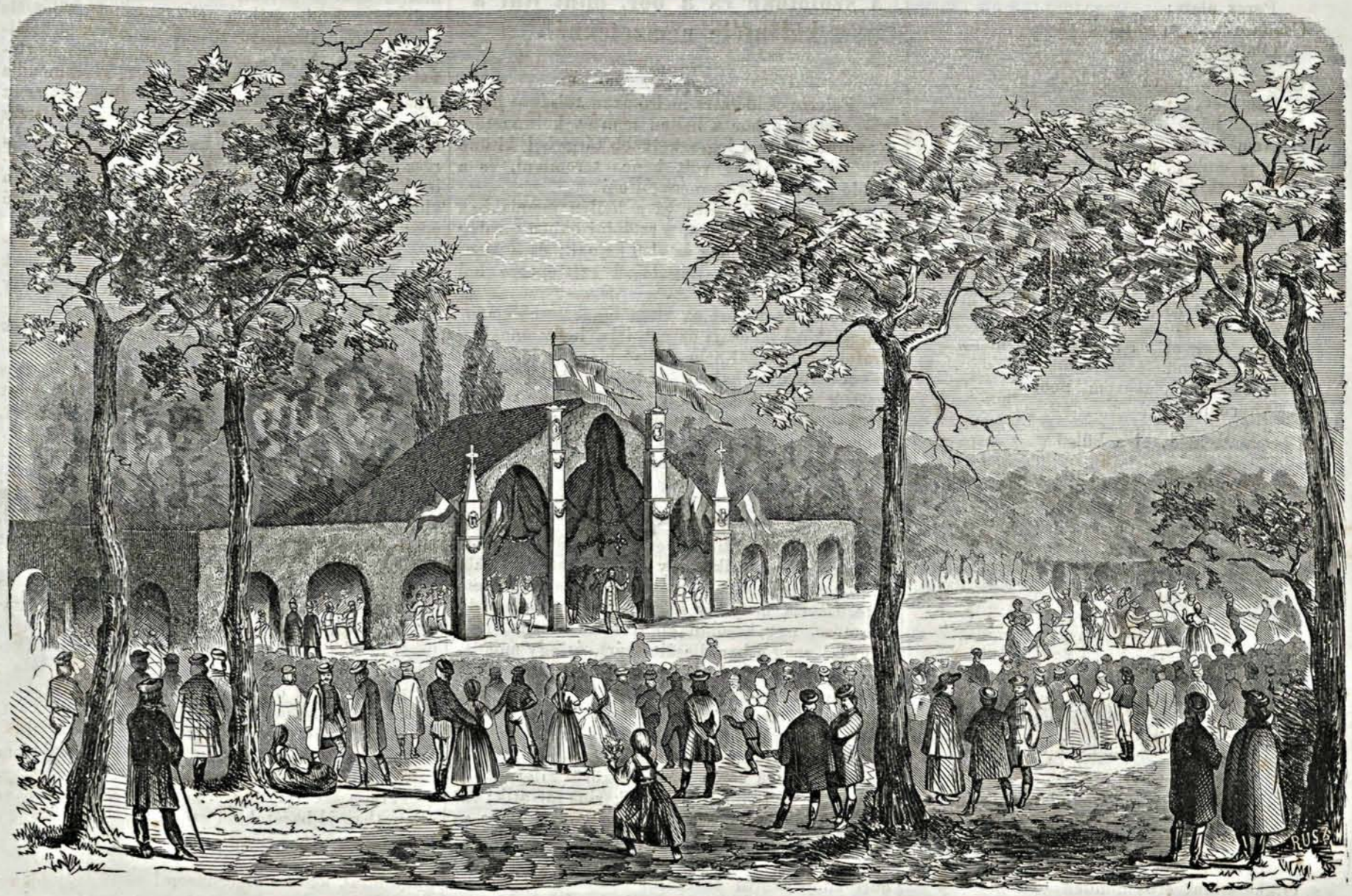
Ezek után a gyűlést üdvözölő emlékiratok s a jövő évre vonatkozó meghívások (Pozsony és Míramaros-Sziget részéről); azután a gyűlést

Szereda falu és a Nyárad folyó között, egy kellemes nyár- és füzes ligetben volt rendezve egy cserfalombokkal dusan ékesített csinos épület, melyben a vendégmarasztó asztalok voltak elrendezve, gróf Rindsmaul maroszeki birtokos valóban jó izlése szerint. A vendégeket itt, mint gazda, tompai birtokos Bothos Kálmán fogadta s a pompás reggelizés közben sem hiányoztak a lelkes áldomások. Azon költeményt, melyet a lelkesedéstől elragadtatva Losonczy László nagy-kőrösi tanár elszavalt, alább egészen közöljük. A tudós vendégek iránti figyelemből a rendezők ez alkalomra népvigalmat is rendeztek, melyben a közel vidéki székely legények és leányok igen nagy számmal vettek részt s vidám zene mellett a legjobb kedvvel jártak népies tánczaikat. — A szovátai népvigalomról, ősi ökörsütésről s golyóval kilőtt hordó borról és a *parajdi* sóbányák meglátogatásáról, a mult alkalommal bőven el volt mondva e lapokban a sok szép élvezet.

Szóval, tudósaink sok tapasztalással gazdagon tértek meg; a szeretet jeleit pedig, melylyel találkoztak, bizonyosan sokáig nem fogják elfeledni.

A „Hegyaljai album”-ból. IV. Erdő-Bénye. — (Keleti Gusztáv rajza.)

A maros-vásárhelyi kirándulásból: A nyárad-szeredai reggeli állomás (aug. 28-án).

a mit lapunk olvasói már tudnak, hogy mily örömmel és szíveséggel fogadta a gyűlés tagjait a derék székely főváros. Meglepetés volt különösen azon gyöngéd érzelmenyilvánítás, hogy a polgári tünnetesül tetszhetett lobogók és világitás helyett, az ablakokat a természettudósok fogadásához minden tekintetben méltóbb élő virágkoszorúk foglalták el, a háttérben azon ép oly szép élő virágokkal, melyek amazokat fűzérékké és koszorúkká kötötték. A terep jeles magyar zene hangzott fel s az éljenző közönség a bejvetelt utján, hol a robusztos szekerek előtt a már két ízben (a székely város határán) üdvözlötlet mondott küldöttség vonult el, a szives polgárok tömege s a lobogók alatt sorakozott czéhek sorfalat képeztek.

Még azon pár óra alatt mindenki megkapta azon utasítást, mely szives házi-gazdája körébe vezetés alig rástakul magunkról az ut porát, maris megharsant az ezen alkalomra ujan diszített Apolló-teremben az ismerkedési estélyre hivatogató zene, mely mellől az anyagi élvezetekről való gondoskodást sem felelte el a vendégszerető város.

engedélyező okirat, az alapszabályok, bizottsági jelentések, számadások s végül a pesti takarékpénztár egy levele olvastatott fel, melyben a gyűlés czéljaira 100 ftot ajánl.

A nagy lakoma, mely körülbelül 500 személyre az Elba sziget jegenye sétányai között emelt nyári szinkörb-in folyt le, mind anyagi áldásokban, mind felkészítésekben gazdag volt. Leginkább kitűntek főt. Schmotzer, Tisza László, Szász Károly komoly, s dr. Arányi tréfás toasztjaikkal.

A színlelőadásnak az idő nem kedvezett. Az augusztus 28. és 29-én tartott szovátai és parajdi kirándulás, az idő kisebb mérvű kedvezőségét leszámítva, mind a látott természetudományi tárgyakat, mind a népéletet illetőleg, hű képet nyújthatott a székelyföld kincseiről; a természet szépségéről, igaz magyar vendégszeretéről és elevenségéről.

E kirándulásokat lapunk mult számában részletesen ismertettük. Tudjuk, hogy az első nap délelőtti első állomás *Nyárad-Szereda*n volt, hol a diszes vendégszerető jól rendezett villás reggeli várta. Mellől két képünk ezen ünnepélyes reggeliről iparkodik némi fogalmat nyújtani az olvasónak. Bővebb megértésül szükséges tudni, hogy

A szakulésokról legyen elég annyit említeni, hogy azok öt osztályban és különböző helyeken működtek, névszerint: az orvos-sebészeti osztály, növény- s állattani-, régészeti-, ásvány-, föld- s vegytani és végre a gazdaszat-műipari osztály. Az érdekesebbnél érdekesebb felolvasások megnyísiége mindenik osztályban oly nagy, hogy a szokásos évkönyv még a jelesebbeket sem lenne képes befogadni.

Érdekesnek tartjuk még megemlíteni a gyűlés utolsó napjaiban megnyitott *műkiállítás*-t, mely a székely földnek mű- és iparkincseit tartalmazta.

Ez a Bánffy-ház négy termében és folyosóján volt kiállítva, s igen sok érdekes mű- és ipartárgyat tartalmazott. (Különösen szép bronz régiségeket, Barsai fejedelem ezüst tányárait, s temérdek savanyuvizet, B. Henter ur jeles régiségeit, dr. Knöpfler ur őszilgyűjteményét stb.) Idegekre nézve azonban legérdekesebbek voltak a székely kéziparcsikkak, melyeknek beszerzése, valamint az egészek létrejöttében a főderem m.-vásárhelyi ref. tanár, *Szabó Sámuel* uré, ki tanítványival a székelyföldet beutazván, úgy szólvá házról házra bekopogtatva gyűjté azokat egybe.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(Uj magyar néplap.) Októbertől kezdve Heckenast Gusztáv, mint most számunk melléklete hirdette, „Képes Ujság” cím alatt havonként kétszer megjelenő néplapot ad ki, melynek szerkesztője **Ujvári Kiss István**, főmunkatársa pedig **Mayer István**, a népszerű ismert „István bácsi” lesz. Tartalma a következők szerint foglalkoztat. 1) Arany tanácsok. 2) Oktatva mulattató elbeszélések, életrajzok stb. 3) Közégek utasítója. 4) Iparosok hírnöke. 5) Gazdaemberek tanácsadója. 6) Kúrthi posta: ujdonságok, elfeledtetések. 7) Ujságok. 8) Vásárok, piacok stb. Ezen kívül a lap tartalmának érdekesebbé tételére 40 arany pályadíj van kitéve: 12 és 8 arany két legjobb elbeszélésre; 6 arany a legjobb népszerű regeldalra, 4 a legszebb népdalra; 6 arany egy gazdasági értekezésre s 4 egy természetudományi dolgozatra. A legtöbbet gyűjtőknek 10—10 arany jutalom s ezüst billikom van ígérve. A lap ára egész évre csak 2 ft. Ajánljuk az olvasni szerető iparosok és földművelők figyelmébe.

(Csokonai válogatott munkái új kiadásban) a napokban jelentek meg Heckenastnál, hármadik kiadásban. A kedves és irodalmunkban mindörökké nagy becsesel bíró dalnok munkáit Toldy Ferenc állította össze, mi szintén nem kis ajánlat. Az első kötet „Lillát”, az anakreont dalokat és ódákat, — a második „Dorottyt” s két vigjátékot, — a harmadik „Béka-egérharcot”, az „Állatok beszélgetését”, elegyes verseket, az „Lélek halhatatlanságát” s négy prózai darabot foglal magában. Az első kötethez van csatolva Csokonai életrajza s az elméleti arcképe is. E csinos kiadás olcsóságánál fogva is föl hívjuk a figyelmet; az egész három kötet csak 1 ft. 50 krba kerül.

(Uj lapok.) Nagy István a „Faust” fordítója és Csukássy József, Haack berlini kiadó szövetkezőjével „Nők barátja” cím alatt, szépirodalmi és divatlapot szándékoznak megindítani. Az új lap mellékletekben szokatlanul gazdag lesz, s a „Bazar” s más külföldi divat és mintalapokat felelőssé tenni ígérkezik. — Egy másik új lap „Anyagi érdekek” címmel októberben indul meg **Revióczy Szever** szerkesztésére és tekintélyes munkatársak közreműködésével mellett, minden vasárnap egy nagy iven. Előfizetési ára egész évre 8 ft. Kiadója Emich Gusztáv lesz.

(Kittűzött orvosi pályadíjak.) A Maros-Vásárhelyi legközelebb végbement nagygyűlésen Pataki Dániel tr., Erdély országos főorvosa, következő jutalmat tűzött ki: „A bujakórról, különös tekintettel Erdélyre”. A 3—4 ivre terjedhető munka díja 20 arany; a beadási határidő 1865-ki máj. 1-je. — Továbbá ugyanez alkalommal **Lászlai Dániel** szászvárosi főorvos 10 aranyat ajánlott pályadíjra a következő pályakérdésre: „A cement, vagy a hidraulai mész kimutatása Erdélyben és különösen Hunyadmegyében.” Beadási határidő 1865. június vége.

(Uj erdélyi lap.) Békesy Márk hírlapi levelező s jelenleg fordító a nagyszabedű tartománygyűlésen, Nagy-Szebenben okt. 1-jétől fogva megjelenendő magyar politikai-szépirodalmi hetilap kiadására nyert engedélyt. Az új lap címe „Erdélyi Hetilap” lesz, s mint Nagy-Szebenből írják, „az alkotmány-kérdésben az erdélyi tartománygyűlés által elfogadott elveket” fogja képviselni. Azt nem írják, hogy ki számára.

(Jutalmazott gyönyör.) A „Győri Közöny” egyik munkatársa, Borongó által kitűzött jutalmat, 4 aranyat, Csepeli Sándor, Virághalmi Ferenc és Csévolszky Lajos pályabírák, 12 pályázó vers közül, a „Levél Mike öcsémhez” című versnek ítéltek oda, melynek szerzője **Kuthen**.
(Térmezettani munka.) Nagel és Wisohán budai könyvkereskedésében **Kricsel**, „Térmezettaraj vezérfonala” című munkájának II-ik része megjelent, mely a „Növénytant” tartalmazza. Ára 1 ft.

Egyház és iskola.

(A vácsi bucsu.) e hó 12-én nagyszabedű ünnepélyvel ment végbe. Mint nekünk írják, körülbelül 10—12 ezer ember gyűlt össze, nemcsak helyből, hanem a vidékről is. Csak Fegyverháza-ról közel százan jelentek meg. Az ünnepély a hét központi kisdud egyházban ment végbe, de az egyházi beszédeknek szabad ég alatt tartották három nyelven, nevezetesen: magyar nyelven **Makáry István** püspöki titkár, németül **Koppács**

Ignác a növ. papság aligazgatója, s tótul **Vidlicska István** kodi segédlelkész.

(A pesti ág. hitv. egyház új gymnasiumi épületét) e hó 15-én délelőtt avatták föl. Az ünnepély a díszes nagy teremben ment végbe, hol a gym. tanuló ifjuságon s az egyházi előjáróságokon kívül számosan gyűltek egybe az egyház tagjai; a nők nagyobb része a karzaton foglalt helyet. Először is **Láng Mihály** esperes tartott alkalomszerű beszédet. Ezután fölolvastatták a magyar s német nyelven szentesített s az egyház számos tagja által aláírt okmány, mely a pesti ág. hitv. egyház s e gymnasium létrejöttének történetét adja elő röviden. Erre az okmányt üvegebe zárva betették a zárkóba, mely után **Széki József** superintendens tartott könyörgést. Miután a zárkóvet beszentelté, betolták azt üregébe s befalalták — mely munkánál az egyház előjárói forgatták a vakolót és kalapácsot. Majd **Fabiny Tódor** egyházi felügyelő emelt szót, köszönetet mondván mindazoknak, kik közreműködése, buzgóssága által lehetővé lett, hogy ez épület föl-emelkedjék; s az iskolát azzal nyitotta meg, hogy bemutatja az új tanárokat, nevezetesen **Bakó Samut**, a 3-ik elemi osztály tanítóját, azután **Bierbrunner** helybeli német segédlelkészét és **Dietze Sándort**, mint a gymnasiumban alkalmazott új segédtanárokat. Végül **Batizfalvi István** gym. igazgató buzdító beszédében fejtette ki a tanulóknak, mit vár az egyház és a haza a magyar protestáns ifjaktól. Az egyszerű ünnepélyt a tanuló énekkara fejezte be.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(A pesti kath. legény-egylet munka-kidáltása) Pesten, szept. 8-án nyílt meg az egylet nagy termében, mely e célra csinosan felszereltetett. Az „Isten áldd meg a tisztes ipart” jelszó alatt, az ipar mindennemű czikkeinek díszes sora foglalt helyet, mindegyik nemcsak a szorgalom és gondosság, hanem a képességnek is fényes bizonyítéka. Összesen 81 kiállított 140 czikk van kiállítva. A kiállítás megnyitása nagy ünnepélyvel volt összekötve. A megelőző istentisztelet után az egyleti dalárdára szabatos négyes éneke után a bevezetés, mely után az elnök, **ft. Szabóky Adolf** ur tartott beszédet, az egylet múltját rajzolva. Majd a jutalom-kiosztások következtek. Bírálókul az elnök **Schöckinger Józsefet**, **Hajdu Ferencet**, **Prohászka Endrét** és **Tausch Jánost** kért fel, kik a kir. helytartó ő cexja által tavaly alapított első, gr. **Pálffy-jutalomra Kerny István** szegedi születésű asztalos, a másodikra **Trencsényi János** bográrt, a harmadikra **Tetemandy Károly** pesti születésű kosárrátót érdemesték. A második s harmadik jutalmat **ft. Purgstaller József**, kegyeszerető kormányzó alapította. Ezeknek kívül néhai **Reseta János** egyetemi tanár erkölcsi díjt alapított, melylyel évenként az elnök a leg-vallásosb magyar egyleti tagot tünteti ki. Az idén e jutalmat **Mallár István** aradi születésű asztalos legény nyerte el. A díjnyertesek a jelenlevő nagy közönség által megjelölészetvén, az ünnepély az egyleti dalárda csinos dalával véget ért. A derék egyletnek alapítása óta, a lefolyt 8 év alatt 3190 tagja volt, jelenleg is 400 tagnál többet számít. Az előbb említett számból legalább is 300 önálló műhelyt nyitott, s az egyle. ben hallott s megismert elveket az életbe átitelve, terjesztője lett a polgári osztály között azon jó szellemnek, mely által egyedül van áldás a munkák kézen.

(Térmezettani kiállítás.) A nyitrai megyei gazdasági egyesület ok. 16., 17., 18. és 19-kén **Nyitra**n a „Szarvashoz” címzett vendéglő nagy termében térmezettani kiállítást tart. A kiállításra beküldendő termények pontos jegyzéke **Nyitra**ra **Roskoványi Boldizsár**, **Brezányi János** és **Feder Antal** által rendező albizottság tagjainak bármelyikéhez leg-felobb szept. 30-ig beküldendő.

(Hízott sertés-kidáltás.) A nógrádmegyei gazdasági egyesület f. évi december 9-én, **Losoncon**, hízott sertés-kidáltást rendez. A jutalmi díjak az ig. választmány által következőleg állapították meg. Első díj 3 db. arany, melyre csak az 1864. évben született, legalább 150 font súlyu, azonban bármely fajú malacok versenyezhetnek. Második díj 3 db. arany, melyre az 1863. évben született, legalább 2 mázsa súlyu sűdők pályázhatnak. Harmadik díj 2 db. arany, melyre minden fajú vénebb, s legalább 250 font súlyu sertések versenyeznek. Negyedik díj 1 db. arany, mely a vén hízott sertések másodikjutalmául tűzött ki.

Közintézetek, egyletek.

(A pest-budai dalárda), mely működését **Thill Nándor** vezetése alatt új eréllyel ismét megkezdte, hetenként kétszer, kedden és szombaton, esti 8-tól 9-ig tartja énekgyakorlatait az ó német színház épületében. Ugyanott új tagok is fölvetetnek.

(A magyar nyugdíjintézet), pénzügyi viszonyainak jobban megfelelő szervezet megvitalása végett, szept. 25-ikén reggeli 10 órakor, **Budán**, a pénzügyigazgatóság kisebb termében, rendkívüli közgyűlést tart.

(A magyar írók segélyegylete) közelebről nevezetes adományban részesült. Ugyanis a gr. **Karácsonyi Guidó** által tett jótékony alapítvány kamataiból, a nagylelkű alapító kérelmére, 2000 forintot az írói segélyegylet tőkéhez csatoltak.

(A magyar orvosi könyvkiadó-társulatnak) a most megjelent évkönyv szerint, összesen 565 tagja van. Ezek közül alapító tag 64, 10 főt fizető r. tag 16, rendes tag 480 és részvevő 5.

(A pesti m. k. egyetemi szülőkörödn) a bábázati tanfolyam, valamint az újszülöttek és csecsemők ápolásáról az előadások, f. é. október 1. napján kezdődnek. A tannyelv magyar és német lesz.

(A szatmármezei főiskola. egylet) e hó 24-dikén rendkívüli közgyűlést tart s szántásversenyt és cseléddíjazást rendez.

Mi újság?

(Megerősített alapszabályok.) A pesti állatkert alapszabályai, felsőbb helyen megerősítve, a város hatóságához visszaérkeztek.

(A három pesti cigány zenetársulat.) A főváros most igen kedvező helyre a cigány zenészekre, legalább azt mutatja azon körülmény, hogy **Patikárus** és **Sárközi** zenetársulatai vidéki körutakra indulni szándékoznak; **Kecskeméti** zenetársulata pedig **Mexikóba** megy s a meghívó szerződést már alá írta.

(Vendégszerzés a nemzeti színházban.) A népszínház volt igazgatója, **Molnár**, három föllépésre ajánlkozott a nemzeti színházban, a mi hír szerint teljesülni fog.

(Mulatságos uti kaland) történt a nepokban a nagyváradi vasuton. Egy szelid osziamdia legény utazott, természetesen harmadik helyen. Egyedül ült kocsiában, a mellette levő kocsiiban pedig, melyet vékony deszkával választott el, vidéki urak pipáztak és ziványokról, rablókról folytattak hangos társalgást. Az éj is beállván, a csizmadia mindig kényelmetlenebbnek találta helyzetét. Azok bizonyosan ziványok — gondolta magában; hallott is e valamit arról, hogy vasuton történnek rablások, gyilkosságok; megfójtják a szegény embert, kidobják az ablakon, s senki sem tud róla! Magát tájékozandó, lassan kinyitotta az ablakot, s aggodalmában kiugrott.

A megrémült szomszédok, kik öngyilkosnak hittek, csakhamar eszevesztetten látták rohanni; kiabáltak utána, mire még jobban vágatott, végre a legközelebbi állománál feljelengették a dolgot, s a lámpával siető örök az összetört hulla helyett kisé halványan, de teljes egészségben találtak Ujfalunál a nyugodtan lépdelő csizmadiaival. Természetesen volt nevetés, midőn a dolog kiderült. Hogy a legény életben maradt, egy az ut melletti szénaboglyának köszönheti, melyre a mozdony, vagyis a véletlen rádobta.

(Érdekes régiséget) fedeztek föl a napokban **Gyula-Fehérvártól** egy negyedóránnyira, a maros-portusi határban. Ez egy mozaik padlózat, mely fehér mészkő kockákból van összerakva, szelén körül vörös és kék, szabályos czífrázattal. A régiség római eredetű. Ertelten emberek már is megrogdálták, de épentartásáról ezután a hatóság gondoskodik. Belgé egy darabot az erdélyi muzeumnak küldtek be.

(Római pénzék.) Aszár mellett Komárom-megyében ismét mintegy 200 darab régi római pénzt találtak. A pénzek négy vederben voltak elhelyezve.

(Gyilkosság és öngyilkosság.) Liptó-Szent-Miklósban a napokban a következő eset történt. Az ott nemrég meglepett német színtársulat két legelőkelőbb tagja, egy férfi és egy nő, gyön-géd viszonyban voltak egymással. A férfit egy alkalommal féltékenységgel szállta meg, s társnőjével megölté, torkát keresztülmetészn. Reggel mindkettőt halva találták a földön fekvő lakásukon.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 38-ik számához 1864.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 9. „A makrancos hölgy.” Vig-játék 5 felv. Irta Shakspeare.
Szombat, szept. 10. „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét írta Gounod.

Vasárnap, szept. 11. „Szent-Iván-éji álom.” Színmű 5 felv. Irta Shakspeare, ford. Arany J. A nagy brit költő e tüneményes műve még mindig nagy vonzerővel bír a közönségre. A tündérek szerepeit jelenleg már nők személyesítik, mi az előadásnak nagy előnyére szolgál. Legnagyobb tetszést azonban most is Szigeti arat, ki Zuboly szerepében mesteri alakításával folytonos derűségben tartja a szemlélőket.

Hétfő, szept. 12. „Egy bukás sikere.” Eredeti vígj. 3 felvonásban.
Kedd, szept. 13. „A hugenották.” Opera 4 felv. Zenéjét írta Meyerbeer.
Szerda, szept. 14. „Házasság XV. Lajos alatt.” Vigjáték 5 felv.

Csütörtök, szept. 15. „Don Juan” vagy: „A kőszobor vendég.” Opera 2 felv. Zenéjét szerette Mozart.

Budai népszínház.

Szept. 9. „A georgiai nők.” Vig operette 3 felv. Offenbachtól.
Szept. 10. „Stern Iszák.” Énekes bohózat 3 felvonásban.

Szept. 11. „Szerelm és örökség.” Eredeti vígját. 2 felv. Szigetivel, és „Tíz leány és egy férj sem.” Vig operette 1 felv. Nagy Luizamint vendég.
Szept. 12. „Genovába.” Vig dalmű 3 szakaszban. Zenéje Offenbachtól.

Szept. 13. „A georgiai nők.” Vig operette 3 felv. Offenbachtól.
Szept. 14. „A pünkösdi királyné.” Eredeti vígjáték Szigetivel. Ez est a népszínház megnyitásának harmadik évfordulati ünnepe volt; ezuttal gyászünnepe azon intézetnek, mely szép reményű megnyitása és három évi tengődése után jelenleg a lét és nemlét között ingadoz. Az igazgató és a tagok közt fölmerült viszályok még mindig nem ért véget, a közönség pedig, a népszínházról még nagyobb részvétlenséggel fordul el, mint valaha. Ohajtandó volna, hogy e kétség-es állapot mielőbb orvoslást találjon.

Szept. 15. „A fecsegők.” Operette 2 felv. — és „A szép molnárné.” Vigjáték 1 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

7327. Bodenbach. Sz. F. Igen becsüljük a honvágy érzelmeit, melyek a külföldi sorkorban igen dűnken nyilatkoznak, de a forma művészetisége lehetetlenné teszi az ily mű díszetét. Még egyre kérjük, a földi vándorlással, ne feledje el a magyar helyesírást, legalább saját nevében. Már most is így írja ön magát alá: Szalay. Ez pedig nem jól van.

7328. Borostyánkő. G. I. Az elbeszélést már jó régen erőnek erejével vitte el innen egy jóvalvalóvalatlap szerkesztője, ki a minék hírt hallotta s ki az a lapja csejára azt sokkal alkalmasabbnak találja. Ön szives beengedezése számítva, a munka legközelebb meg is fog ott lenni s önk elküldeni. Mi legjobban szándékunk mellett is nagyon önkétségünk volna.

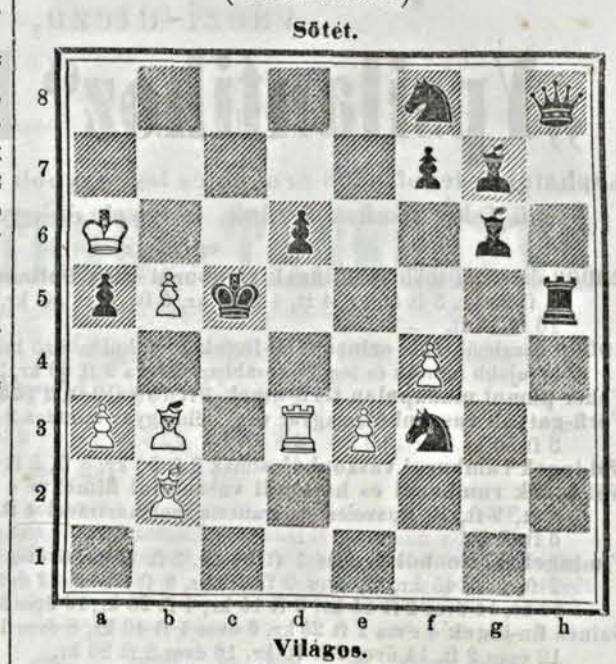
7329. Eger. Sz. A czikk meg fog jelenni. Az újabb ajánlatot tán másként lehetne helyettesíteni, miután a szóban forgó tárgy körülmenyes volt máris mertve lapunkban. Tavalyi példányunk nincs. Az ideit meg kell rendelnünk a kiadónál.

7330. Ófalu. A. T. Legjobb lesz: Alpár. A régi oklevelet előző alkalmmal szivesen visszaküldjük.
7331. Tata. X. Y. Z. Várjuk ön megbízottját, hogy a képeket átadhassuk, bár mi még ezennel szeretjük volna hasznát venni, s mindig várjuk ontól a magyarázó leírást.

7332. Arad. M. K. Szives küldeményét köszönettel vettük. A kép már készen volt. Az okmányokat látni szeretnénk.
7333. Laibach. P. M. Tudósításait ezennel is szivesen vesszük.

SAKKJÁTÉK.

247. sz. feladv. — Plachutta Józseftől (Velenczében).
Sötét.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 242-dik számú feladvány megfejtése.

(Szerző megfejtése szerint.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1. Ff8—a3	a5—a4A)	1.	Fa7—b8
2. Ha6—b5	tetsz. szer.	2. Ha6—b8:	tetsz. szer.
3. Hb5—d4	mat.	3. Hb8—d7	mat.

Helyesen fejtették meg. **Vessprémben:** Fülöp József — **Debreczenben:** Zagyva Imre. — **Fécsent:** Rittkay János. **Pesten:** Cselkó György. — **Ócsodán:** Blasko Lajos. — **Balassa-Gyarmaton:** Iményi Lajos. — **Nagy-Eméden:** J. F. P. — **Szegeden:** Molnár Gábor. — **Sz. Kir.-Szabadján:** Fűrs Sándor. — **Nyéken:** Bizony Ákos. — **Pozsonyban:** Rosenfeld Herman. (Ff8—e7 első lépés is cselhoz vezet.)

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

Politikai Ujdonságok

1864. október — deczemberi folyamára.

Előfizetési föltételek:

Postán küldve, vagy Buda-Pesten háhozod hordva:
Évnyedre: Mind a két lapra . . . . . 2 ft. 50 kr.
Csupán a Vasárnapi Ujságra 1 „ 50 „
a Pol. Ujdonságra 1 „ 50 „

Félévre, azaz október — márcziusra 1864 — 65
mind a két lapra . . . . . 5 „ — „

Félévre: Csupán a Vasárnapi Ujságra szín-
fón ugyanazon időre . . . . . 3 „ — „
Félévre: Csupán a Politikai Ujdonságokra
október — márcziusra . . . . . 3 „ — „

Gyűjtőinknek tiz előfizetési példányra egy tisztelet-példányunk szolgálunk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A hirdetések díjai a legolcsóbban számítatnak.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala.
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

TARTALOM.

A magyar gazdaszónok egyesülete (Damjanichné arcképével). — A vakmerő. — A gyümölcs eltartása. — A „Tokaj-hegylajai album”-ból. IV. Erdőbenye (képpel). Még egy visszapillantás a marosvásárhelyi gyűlésre (képpel). — Erdélyben. — A szőlőtelek és a bor, mint ital a különféle nemzeteknél. — Rendkívüli természetü emberek. Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő **Pakh Albert**. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetilap.	Katholikus és Protestáns naptár.	Görög-orosz naptár.	Izraeliták naptára.	☉ Nap	☾ Hold
				hossza	kél nyug.
Szeptember					
18 Vasár.	B 18 Iren vért.	B 17 Titus	Szept. (6)	Elul. Ros.	17 Görög-el.
19 Hétfő	Janár vért.	Konstantin	6D 13 Mibál	175 45 5 42 6 5	31 31 7 19 8 54
20 Kedd	Eustachius	Fausta	7 Szerezes	176 43 5 43 6 3	45 44 7 58 10 7
21 Szerda	Máté Kánt. †	Máté	8 Ki-Asszony	177 43 5 45 6 1	59 30 8 43 11 15
22 Csüt.	Móricz vértanú	Móricz	9 Joachim	178 42 5 46 0 0	72 47 9 35 * 17
23 Péntek	Tekla, Linnz †	Tekla	10 Monclora	179 40 5 47 5 57	85 40 10 29 * 17
24 Szomb.	Gellért püsp. †	Gellért	11 Theodora	180 39 5 48 5 55	98 14 11 26 1 9
				22 Sabbath	181 38 5 49 5 54
				23 Sabbath	110 30 * * 2 32

Hold változásai. ☉ Utolsó negyed esőtörtökön 22-én 8 óra 10 perczkor este.

Uj népujság. Egész évre csak 2 forint!

Főmunkatárs **ISTVÁN BÁCSI.**

Az időszi sajtónak, különösen a népiesnek, nagy befolyását az életre, a világra, ki tagadhatná?
Ez jó kezében az igazságnak, a valódi főlvilágosodott észnek és nemes szívnél hatalmas szellemiggyverre, melylyl a babonát, előítéleteket, tudatlan- ságot, jóra való féltékenységet s minden gonoszszágot leküzdeni, a nyomort kiirtani, az erköl- ciséget, a közbizalmatlanságot terjesztési szokta.
Igy az, helyesen vezetve, a népbizalom fontos munkájának mel- lözhetetlen tényezője.
A népet a főlvilágosítás áldásából kifelednünk nem szabad: mert a nép a mi

véreinkből áll, kiknek ereiben a keletől ide szakadt és magyarok tiszta vére buzog; mert a nép a hazá és nemzet törzse; mert a nép az országban a nagy főmeget alkotja; mert a nép minden jóra és szépre fogékony; mert a jó népet, a feltalálkozó alpróféták csábjai közt, az elajultalóit csak a vallás-erkölcsi és ér- telmi főlvilágosítás által óvhatjuk meg.
Pedig a legnagyobb magyarral egyre be kell ismernünk, hogy a népművelődés tekintetében is még nagyon hátra vagyunk! — A nép ügyét szívóknak viselő hazafiak tehát csak örvendeni fognak vállalatuknak, mely szerint nép számára való újságot hősá- tunk közre, melynek címe:

KÉPES ÚJSÁG

a magyar nép mulatva oktató barátja.

Felelős szerkesztője a derék jogtudor, író és népbárta

Himéri Kiss István,

főmunkatársa pedig a népirodalom elsőrendű avatottja s a népnek országiszerte tisztelt és szeretett barátja

ISTVÁN BÁCSI (Majer István küthi plebános)

leend, s úgy hiszszük, e nevek a lap szelleméről s bizton várható jelességéről eléggé kezeskednek.

Néplapunk nyelve s tartalma szorosán népszerű leend, s egész beo- zása, úgy

hallatlan olesósága,

teljesen népünk szükségleteihez és körülményeihez lesz alkalmazva.

Tartalma e 8 pontba foglalható:

- I. Aranytanácsok István bácsitól. Vallás-erkölcsi és életbölcsészeti elmél- dések, oktatások, utmutatások.
- II. Oktatva-mulatató tudósítások, rövid elbeszélések, beszédek, életrajzok, legendák, jellemfestések, irányozások, történelmi képek, népsokások, mesék, mondák, versek, élet-, táj-, uti- és világgépek, természetrajzi és természetrajzi cikkek, fotó- kin- tettel és hasznára és szeretett nemz. tünkre.
- III. Községek utasítója. Törvények és felsőbb rendeletek kivonatja, amennyire a közrendet és köznevelést érdekelnék, — s a községi rendet, jóvedelmét, közér- tését.

Mintán köznevelés ritkábban jut a prestához, s arra különösen kellett ügyelnünk, hogy lapunk kellő tartalmassága és korszerű csinosossága mellett lehetőleg legolcsóbb legyen: úgy intézkedtünk, hogy újságunk minden hó 1-1 és 15-ik napján, mindenkor két ivnyi tartalommal, közbeszótt esinos képekkel jelenjék meg.

Előfizetési ára, postával együtt, egész évre csak 2 forint a. é. leend.

Minden t. előfizetőnknek két, rámba foglalható és a ház épületes ékítésére használható szép és jókora bibliai vagy történelmi keppel kedveskedünk, és pedig Karácson és Husvét szent ünnepeire.

40 arany pályadíj!

Hogy t. hazánkfiak ama tiszta szándokunkról meggyőződjenek, hogy mi népünk közzeszerül legjobban szellemi kincsünk gazdagítói, egyelőre is az első évi folyamra ily jeles pályadíjakat van szerencsénk kitűzni:

I. Husz darab aranyat

két legjobb és rövid erkölcsnemesítő elbeszélésre; melyek közül a jelesbíknak írnia 12, a másodiké 8 aranyat nyerned.

II. Tíz darab aranyat

két legjobb költemény irójának; melyek közül 6 arany legjobban rövid népszerű regé-, s 4 arany legszebb népdalért fog kiszolgáltatni.

Pályadíj a gyűjtők számára.

Tisztelt gyűjtőinknek 10 példány után egy ingyempéldánnyal kedves- kedünk, — és azon két t. gyűjtőnknek, kik a folyó évi október 10-keig legtöbb elő- fizetőt szerzendnek, mint a népművelés buzgó bajnokainak

20 darab arannyal

ogunk kedveskedni, 10-10 darabjával, ezenfelül egy-egy ily föllíratu ezüst billi- ommal: „Tisztelet a lelkes hazafinak és népbarnának.”

E pályadíjakért mindenki versenyezhet, kinek gyűjtőitüink kezébe kerül. Sőt minden honfitársunkat a nép érdekében fölkerjük, hogy néplapunkat ajánlani, és aláírók szerzésével azt terjesztési sziveskedjék.

Igen kívánatos, hogy újságunk, mely a nép művelésére, a közérkö- ciség emelésére, a hazai jólét előmozdítására nagy áldozattal hozunk életbe, tömegesen pártolassék. Minél nagyobb leend a részvétel, annál bizonyosabb népünk emelkedése.

Mint hogy pedig népünk az újság-megrendeléshez még sok helyütt nem ért, a t. lelkes, tanító, jegyző urak, s egyáltalán a műveltebb osz- Midón a t. közönség előtt a nép érdekében föllépünk, magunkat és közös ügyünket tiszteletteljesen ajánljuk: t. cz. író- társainkat pedig különösen és testvéri szeretettel fölkerjük, hogy népnek való cikkekkel és tudósításokkal a derék magyar nép műveléséhez hazafiuilag járulni, s minket támogatni sziveskedjenek; — közös leend a pályabér: népünk szeretete és a boldogsága fölötti magasztos öröm. Ily dolgozatjait kérjük vagy a szerkesztőséghez Pestre (egyetem-utca 4-ik szám, II. emelet) vagy a főmunkatárshoz Kütrhre bérmentve küldetni.

Majer István,
főmunkatárs.

Dr. Himéri Kiss István,
felelős szerkesztő.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Pest, szeptember 25-én 1864.

Előzetési föltételek 1864-dik évre: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csapan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csapan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok illetőleg, 1863. novem- ber 1-től kezdve: Egy, négyszer használtótt petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor, vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre névze kiadó-hivatalunk szá- mára hirdetőnyelvű előfizetők: Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollén és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a ker- tesz-gazdasági ügynökség is. József-utca, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Fábián Gábor.

Ismét a magyar irodalom egyik nagy szorgalmu veterán bajnokát mutatjuk be az olvasó-közönségnek. Minél méltóbb vala- mely nemzet jeles férfiak bírására, annál könnyebben tudja azok emléket az enyészet- től megörzeni. S míg a nemzetek kiváló embereiket becsülni, és a jeles férfiak nem- zetüket szeretni tudják: addig nem lehet az aláltyedéstől tartani. E kölcsönös összeol- vadásban van a legnagyobb erkölcsi erő és ellenálló hatalom. Felülről kell jöni a vilá- gosságnak, hogy alant a népben megérle- lődjék a meggyőződés, és a hit s bizalom megszilárduljon. E kettőnek helyes viszonyából támadnak az uralkodó eszmék, miket idővel a szeretet érlel meg. Az ember, ha tükörbe néz, magát látja meg benne; vala- mint a nemzet mekkorassága a nagyok képességéből és munkás- ságából tükrözi vissza magát, és viszont a nemzet fokozatos érett- sége, erélye és minden néven ne- vezendő érdeme vagy hiányossága azok lelki nagyságát és szellemi irányát tárja fel.

E talán nem is egészen idetarto- zó kitérés után térjünk tárgyunkra. Itt újra egy jeles író és szilárd hazafi életrajzának rövid vázlatát adjuk.

Ha nem tudunk a nemzet jele- sei mindegyikének maradandó szobrokat emelni, mindenkifelett sziveinkben éljen az elismerés, s hirdessük a kegyelet és szeretet szavait.

Fábián Gábor, magyar akad. rend. tag, született 1795-ben, Vesz- prémegye Vörösbény nevű helységében. Atyja József ref. lelkész s esperes, a maga idejé- ben ismert magyar író, anyja So- mogyi Zsuzsanna, a „Mondolatok” irójának és „Petronius” fordítója- nak, Somogyi Gedeonnak nénye volt. Tanult Pozsonyban (1806—1808) s Pápán (1808—1817) hol a theologiai tuda- mányokat is hallgatta. 1817-ben a pesti egyetembe ment a jogi pályára és ott 1821- ben az ügyvédi esküt letette. 1824-ben a világozári uradalomba ment rendes ügyész- nek, s ezen hivatalát egész 1837-ig kitünő buzgalommal viselte, s egyszersmind a mér-

sékelt ellenzék egyik vezérszónoka, mintegy láthatatlan feje s nagy befolyásu táblabíró volt Aradmegyében. Erős és szilárd táborá- nak ő adta mindenben az irányt. A megye gyűlésein tartott velős szónoklatai által erős politikai állást vívott ki magának, s így történt vezérségének megalapítása. — Az 1848-ki pesti nemzetgyűlésre követül kül- detvén, ennek mindvégig tagja maradt. 1849. máj. hóban az ujonnan alakított hét- személyes tábla bírójává nevezetett ki, s e miatt később haditörvényszék előtt is állott, de többekkel együtt kegyelmet nyert.

és tanárok állottak. De a harmadik jelölt, sejtven pártjával kisebbségben maradását, táborával együtt a második jelölt pártjára állván át, a három érdemes közül — kevés szavazati különbség miatt — a követi jelölt- séget el nem nyerhette, s választóinak a benne helyezett bizalomért megható köszö- netet mondott.

A szerény és munkás ember ismét visz- szatért íróasztalához. Zajtalanul, egész oda- adással, tovább folytatta nagy munkáját.

Irodalmi dolgozatjai leginkább fordítá- sok, de ezek igen jelesek és irodalmunkban nagy hézagpótlók. Már 1824-ben jele- tek meg tőle „Hafiz, perzsa költő divánjából Ghazelák és töre- dékek;” majd 1825-ben a „Felső Magyarországi Minervá”-ban pró- zai fordítások több arab és persa költőből.

Az 1828-ki Koszoruiban, „Fröba- fordítások” Frithiof svéd regékből. 1829-ben „Napoleon önélet- írása” francia és Mimili Clauren után.

1833-ban adá ki 3 kötetben „Ossián világhírű énekeit,” az ere- deti gaél mérték szerint.

1843-ban Tocqueville „Demok- ratizációját Amerikában” szintén há- rom kötetben.

1846-ban pedig Heinsius „Ne- veléstani kézikönyvét.”

Irt továbbá még ifjúságában több alkalmi verset és odát; „Szö- gyényi Zsigmond életírását” (1828. Tud. Gyűjt.); dalokat Nözséry ál- név alatt az Aurórában; „Arad- megye leírását” (1835. Budán); kiadta az „Étel-eltartás mestersé- gé” melyet megatya fordított volt le. A szorgalmas fordító még lefor- ditá „Ovidius szerelmes munkáit” és Metastasio, Rousseau, és Gold- smithtől több apró műveket.

A közelebbi években lefordítá „Cicero összes leveleit,” mely számtalan és terjedelmes magyarázó jegyzetekkel 7 füzet- ben folyó év elején hagyta el a sajtót. Jelen- leg Cicero nagyobb műveinek fordításán dolgozik, melyből az első rész, „Cicero böl- csészeti és szónoklatai művei” czim alatt, Aradon Réthy Lipót nyomdászánál sajtó alá van rendezve.

FÁBIÁN GÁBOR.

